

Bibliografie Przegląd Zachodni 4,2015

Rafał Riedel, Kwestia niemiecka w XXI wieku - hegemon wbrew własnej woli

Beck U., *Niemiecka Europa*, Warszawa 2013.

Blome N., Böll S., Kuntz K., Kurbjuweit D., Mayr W., Rohr M. von, Scheuermann C., Schult C., *'The Fourth Reich': What Some Europeans See When They Look at Germany*, Spiegel Online International, <http://www.spiegel.de/international/germany/german-power-in-the-age-of-the-euro-crisis-a-1024714.html>, 22.06.2015.

Bousquet N., *From Hegemony to Competition: Cycles of the Core*, w: T. Hopkins, I. Wallerstein (red.), *Processes of World System*, Beverly Hills 1980.

Burley A. M., *The Once and Future German Question*, „Foreign Affairs” Winter Issue 1989/1990.

Dehio L., *Deutschland und die Weltpolitik im 20. Jahrhundert*, Oldenbourg, München 1955.

Giddens A., *Turbulent and Mighty Continent. What Future for Europe?*, Polity 2013.

Habermas J., *„In the favour of a strong Europe” ó what does it mean*, *„Juncture”* 2015, vol. 21, issue 1,

Kozak M.W. w rozmowie z G. Sroczyńskim ó wywiad pt. *Co wymyśli chodnik. Polska atrapa rozwoju*, *„Gazeta Wyborcza. Magazyn wi teczny”* 30-31 maja 2015.

Kundnani H., *The Paradox of German Power*, Oxford 2015.

Münkler H., *Macht in der Mitte: die Neuen Aufgaben Deutschlands in Europa*, Hamburg 2015.

Röpke W., *The German Question*, Auburn, Alabama 2008.

Peel Q., Kundnani H., Lord Green of Hurstpierpoint, *Germany and Europe: Uncomfortable Leadership*, Transcript Document of a debate 19.01.2015, The Royal Institute of Foreign Affairs, Chetham House 2015.

Sauga M., Simons S., Wiegrefe K., *The Price of Unity: Was the Deutsche Mark Sacrificed for Reunification?*, Spiegel Online International, <http://www.spiegel.de/international/germany/the-price-of-unity-was-the-deutsche-mark-sacrificed-for-reunification-a-719940.html> (11.03.2015).

Schoellgen G., *Der Auftritt. Deutschlands Rückkehr auf die Weltbühne*, München 2003.

- Schoellgen G., *Die Macht in der Mitte Europas. Stationen Deutscher Aussenpolitik von Friedrich dem Grossen bis zur Gegenwart*, München 1992.
- Schönberger C. *Hegemon wider Willen. Zur Stellung Deutschlands in der Europäischen Union*, *šMerkurö* 66 (2012).
- Schwarz H.-P., *Republik ohne Kompass, Anmerkungen zur deutschen Aussenpolitik*, Berlin 2005.
- Sikorski R., *šPolska a przyszłö Unii Europejskiejö ó wypowiedź Ministra Spraw Zagranicznych RP*, Berlin, 28 listopada 2011 r.
- Soros G, w wywiadzie pt. *The Future of Europe: An Interview with George Soros*, *šNYBOOKSö*, <http://www.nybooks.com/articles/archives/2014/apr/24/future-europe-interview-george-soros/> (21.06.2015).
- Stephens P., *Germany should face the German question*, *šFinancial Timesö* April 18, 2013.
- Wallerstein I., *Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World System*, Cambridge 1991.
- Wolff S., *The German Question since 1919: An Analysis with Key Documents*, Greenwood Publishing Group 2004.
- Wy nikiewicz B. (red.), *Wspóšpraca gospodarcza Polska-Niemcy*, Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2014.

Jan W. Tkaczy ski, Konstytucyjne rodki ochrony řadu ustrojowego w Niemczech

- Anschütz G., *Die Verfassung des Deutschen Reichs vom 11. August 1919. Ein Kommentar für Wissenschaft und Praxis*, Berlin 1933.
- Bundespolizeigesetz (BPolG) (wcze niej jako Bundesgrenzschutzgesetz, BGSG) z 19 pa dziernika 1994, BGBl. I, nr 72 (1994), s. 2978, 2979.
- Degenhart Ch., *Staatsrecht I. Staatsorganisationsrecht*, Heidelberg 2008.
- Deppenheuer O., *Selbstbehauptung des Rechtsstaates*, Paderborn 2007.
- Dreier H. *Art. 79 GG*, w: H. Dreier (Hrsg.), *Grundgesetz Kommentar*, Tübingen 2006.
- Enders Ch., *Der Staat in Not ó Terrorismusbekämpfung an den Grenzen des Rechtsstaats*, *DÖV* 2007, nr 24, s. 1039-1046.
- Gesetz über das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz, BverfGG) z 11 sierpnia 1993, BGBl. I, nr 45 (1993), s. 1473.

Gesetz über die parlamentarische Beteiligung bei der Entscheidung über den Einsatz bewaffneter Streitkräfte im Ausland (Parlamentsbeteiligungsgesetz, ParlBG) z 18 marca 2005, BGBl. I, 2005, nr 17 s. 775.

Gesetz über die Zusammenarbeit des Bundes und der Länder in Angelegenheiten des Verfassungsschutzes und über das Bundesamt für Verfassungsschutz (BVerfSchG) z 20 grudnia 1990, BGBl. I, 1990, nr 73, s. 2954 (art. 1) oraz s. 2970 (art. 2).

Gesetz zur Regelung des öffentlichen Vereinsrechts (Vereinsgesetz, VereinsG) z 5 sierpnia 1964, BGBl. I, 1964, nr 42, s. 593.

Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten z 30 lipca 2009, BGBl. I, 2009, nr 49, s. 2437.

Gramm Ch., *Der wehrlose Verfassungsstaat?*, DVBl. 2006, 11, s. 653-661.

Gramm Ch., *Die Stärkung des Parlaments in der Wehrverfassung*, DVBl. 2009, nr 23, s. 1476-1480.

Gröpl Ch., *Staatsrecht*, München 2014.

Hillgruber Ch., *Der Staat des Grundgesetzes - nur šbedingt abwehribereitö?*, JZ 2007, nr 5.

Höfling W., *Art. 9 GG*, w: M. Sachs (Hrsg.), *Grundgesetz. Kommentar*, München 2014.

Ipsen J., *Art. 21 GG*, w: M. Sachs (Hrsg.), *Grundgesetz. Kommentar*, München 2014.

Ipsen J., *Staatsrecht I*, München 2013.

Isensee J. (Hrsg.), *Der Terror, der Staat und das Recht*, Berlin 2004.

Jakab A., *Das Grunddilemma und die Natur des Staatsnotstandes*, šKritische Justizö 2005, nr 3.

Jarass H. D., *Art. 115k GG*, w: H. D. Jarass, B. Pieroth, *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Kommentar*, München 2007.

Jellinek G., *Allgemeine Staatslehre*, Berlin 1914.

Laband P., *Das Staatsrecht des Deutschen Reiches*, Tübingen 1877.

Ladiges M., *Die Bekämpfung nicht-staatlicher Angreifer im Luftraum*, Berlin 2007.

Merkel R., *§ 14 Abs. 3 Luftsicherheitsgesetz: Wann und warum darf der Staat töten?*, JZ 2007, nr 8.

Nierhaus M., *Art. 61 GG*, w: M. Sachs (Hrsg.), *Grundgesetz. Kommentar*, München 2014.

Orzeczenie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 12 lipca 1994, BVerfGE 90, 286, 352.

Orzeczenie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 15 lutego 2006, BVerfGE 115, 118, 142.

Orzeczenie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 17 sierpnia 1956, BVerfGE 5, 85, LS 5.

Orzeczenie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 22 listopada 2001, BVerfGE 104, 151, 199.

Orzeczenie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 23 kwietnia 1991, BVerfGE 84, 90, 120.

Palm U., *Der wehrlose Staat?*, AöR 2007, nr 1.

Sachs M., *Art. 79 GG*, w: M. Sachs (Hrsg.), *Grundgesetz. Kommentar*, München 2014.

Schmidt R., *Staatsorganisationsrecht sowie Grundzüge des Verfassungsrechts*, Grasberg/Bremen 2008.

Strafgesetzbuch (StGB), tekst jednolity z 13 listopada 1998, BGBl. I, 1998, nr 75, s. 3322.

Vertrag über die Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Drei Mächten z 26 maja 1952, BGBl. II, 1955, nr 8, s. 305.

Verwaltungsgerichtsordnung (VwGO) z 19 marca 1991, BGBl. I, 1991, nr 18, s. 686.

Wiefelspütz D., *Der Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte im Ausland*, AöR 2007, nr 1.

Windthorst K., *Art. 91 GG*, w: M. Sachs (Hrsg.), *Grundgesetz. Kommentar*, München 2014.

Winkeler F., *Bedingt abwehrbereit? ó Die verfassungsrechtliche Zulässigkeit von Gefahrenabwehrmaßnahmen auf Kosten Unschuldiger am Beispiel des Luftsicherheitsgesetzes*, Stuttgart 2007.

Zippelius R., Würtenberger Th., *Deutsches Staatsrecht*, München 2008.

El bieta Ku elewska, Republika Federalna Niemiec przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w latach 2006-2014

Anagnostou D., *The European Court of Human Rights: Implementing Strasbourg's Judgments on Domestic Policy*, Edinburgh University Press 2013.

Balcerzak M., *Prace mi dzysz dowe nad dęugookresow reform Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w latach 2009-2011*, w: M. Balcerzak, T. Jasudowicz, J. Kapela ska-Pr gowska (red.), *Europejska konwencja praw człowieka i jej system kontrolny ó perspektywa systemowa i orzecznicza*, Toru 2011.

Bates E., *The Evolution of the European Convention on Human Right: from its Inception to the Creation of the Permanent Court of Human Rights*, Oxford University Press 2010.

Christoffersen J., Rask Madesen M., *Introduction: The European Court of Human Rights between Law and Politics*, w: J. Christoffersen, M. Rask Madesen, *The European Court of Human Rights between Law and Politics*, Oxford University Press 2011.

- Derlatka M., *Skarga konstytucyjna w Niemczech*, Warszawa 2009.
- Forowicz M., *The Reception of International Law in the European Court of Human Rights*, Oxford University Press 2010.
- Garlicki L. (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, t. I, Warszawa 2010; t. II, Warszawa 2011.
- Garlicki L., *Nowe demokracje przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka*, w: J. Jaskiernia (red.), *Rada Europy a przemiany demokratyczne w państwach Europy środkowej i Wschodniej w latach 1989-2009*, Toruń 2010.
- Harris D., O'Boyle M., Bates E., Buckley C., *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford University Press 2014.
- Hart J.W., *The European Human Rights System*, *Law Library Journal* 2010, vol. 102, nr 4.
- Hillebrecht C., *Domestic Politics and International Human Rights Tribunals: The Problem of Compliance*, Cambridge University Press 2014.
- Jówicki W., *Europejski Trybunał Praw Człowieka a dobro wspólne*, w: W. Arndt, F. Longchamps de Berier, K. Szczucki (red.), *Dobro wspólne. Teoria i praktyka*, Warszawa 2013.
- Jówicki W., *Protocol 16 to the ECHR: A Convenient Tool for Judicial Dialogue and Better Domestic Implementation of the Convention?*, w: E. Kulewska, D. Kloza, I. Krańnicka, F. Strzyczkowski (eds.), *European Judicial System as a Challenge for Democracy*, Intersentia, Cambridge 2015.
- Kęka P. Cz., *Pojęcie skutecznego środka odwoławczego w odniesieniu do przewlekłości postępowania w rozumieniu art. 13 EKPC a polska skarga na przewlekłość postępowania karnego*, <http://www.europeistyka.uj.edu.pl/documents/3458728/96a10a9d-089b-4c7a-a7e5-bafd14faa3ce>.
- Kommers D.P., Miller R.A., *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany*, Duke University Press 2012.
- Leach P., *Taking a case to the European Court of Human Rights*, Oxford University Press 2011.
- Lübbe-Wolff G., *ECtHR and national jurisdiction – The Görgülü Case*, *Humboldt Forum Recht* 2006.
- Mik C., *Charakter, struktura i zakres zobowiązań z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, *Państwo i Prawo* 1992, nr 4.
- Nowicki M. A., *Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń*, Warszawa 2013.

- Nowicki M. A., *Nowe standardy Konwencji dotyczące krajowej ochrony podstawowych praw*, w: *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci prof. Stanisława Waltosia*, Warszawa 2000.
- Nowicki M. A., *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wyd. 6, Warszawa 2013.
- Uerpmann R., *Konstytucyjne funkcje Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, http://epub.uni-regensburg.de/22429/1/Uerpmann_ECHR_Wroclaw.pdf
- Wrońska I., *The policy of development and support for human rights protection by the Visegrad Group states from the 10-year EU membership perspective*, w: A. Piekutowska, I. Wrońska (red.), *Ten years of the Visegrad Group member states in the European Union*, Warszawa-Białystok 2015.
- Wrońska I., *Polska przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w latach 2000-2010 ó analiza statystyczna, prawna i faktyczna*, w: R. Sztuchmiller, J. Krzywkowska (red.), *Problemy z s dow ochron praw człowieka*, t. II, Olsztyn 2012.

Dokumenty i akty prawne

- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284).
- Protokół nr 14 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zmieniający system kontroli Konwencji, sporządzony w Strasburgu dnia 13 maja 2004 r., Dz.U. z 2010 r., nr 90, poz. 587 (šEuropean Treaty Seriesö nr 194).
- Deklaracja z Interlaken z dn. 19.02.2010, http://www.echr.coe.int/Documents/2010_Interlaken_FinalDeclaration_ENG.pdf
- Deklaracja z Izmiru z dn. 26-27.04.2011, http://www.echr.coe.int/Documents/2011_Izmir_FinalDeclaration_ENG.pdf
- Deklaracja z Brighton z dn. 19-20.04.2012, http://www.echr.coe.int/Documents/2012_Brighton_FinalDeclaration_ENG.pdf.

Orzeczenia ETPC

- Skarga nr 46344/06 (Rumpf v. Germany)
- Skarga nr 6587/04 (Haidn v. Germany)

Skarga nr 17080/07 (Schneider v. Germany)

Skarga nr 54810/00 (Jalloh v. Germany)

Skarga nr 22978/05 (Gafgen v. Germany)

Skarga nr 497/09 (Koch v. Germany)

Skarga nr 74969/01 (Görgülü v. Germany)

ródź elektroniczne

Violations by Article and by State, http://www.echr.coe.int/Documents/Overview_19592014_ENG.pdf (14.07.2015).

Violations by Article and by State, http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2014_ENG.pdf (14.07.2015).

Pierre-Frédéric Weber, Opinie o Niemczech w Europie po roku 2010. Emocje w wietle konstruktywistycznej teorii stosunków mi dzynarodowych

Assmann A., *Der lange Schatten der Vergangenheit. Erinnerungskultur und Geschichtspolitik*, Monachium 2006.

Assmann J., *Pami kulturowa. Pismo, zapami tywanie i polityczna to samo w cywilizacjach staro ytnych*, t. 6. A. Kryczy ska-Pham, Warszawa 2008.

Delumeau J., *La Peur en Occident (XIVe-XVIIIe siècles)*, Pary 1978. W przekadzie polskim: *Strach w kulturze Zachodu XIV-XVIII w. Obl ony gród*, prze A. Szymanowski, Warszawa 1986.

Finnemore M., Sikkink K., *International Norm Dynamics and Political Change*, *International Organization* 1998, nr 52/4.

Henrikson A. K., *The Geographical Mental Maps of American Foreign Policy Makers*, *International Political Science Review* 1980, nr 4/1.

Luhmann N., *Soziale Systeme. Grundriß einer allgemeinen Theorie*, Frankfurt am Main 1984.

Luhmann N., *Vertrauen. Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität*, Stuttgart 2000.

Merkel comparée à Bismarck? Montebourg persiste, *Libération* 01.12.2011, http://www.liberation.fr/politiques/2011/12/01/merkel-comparee-a-bismarck-montebourg-persiste_778781.

- Michel J., *Gouverner les mémoires; les politiques mémorielles en France*, Pary 2010.
- Misik R., *Ein Land macht wieder Angst*, *Der Freitag* 24.11.2011, s. 1.
<http://www.freitag.de/autoren/der-freitag/ein-land-macht-wieder-angst>.
- Reddy W. M., *The Navigation of Feeling. A Framework for the History of Emotions*, Cambridge 2001.
- Reppert-Bismarck J. von, *Why Pigs Can't Fly*, *Newsweek* nr 152, 7-14.07.2008.
- Rice-Oxley M., *Angela Merkel: saviour or tormentor? Europeans give verdict*, *The Guardian* 10.09.2013,
<http://www.theguardian.com/world/2013/sep/10/angel-merkel-saviour-or-tormentor>.
- Rosenwein B. H., *Emotional communities in the Early Middle Ages*, Ithaca, N.Y. - Londyn 2006.
- Tomala M., *Przyjaźń z Niemiec Republik Demokratyczn, ale za jak cen?*, *Rocznik Polsko-Niemiecki* 1994, nr 3.
- Weber P.-F., *Timor Teutonorum. Angst vor Deutschland seit 1945: eine europäische Emotion im Wandel*, Paderborn 2015.
- Wendt A., *Anarchy is what states make of it. The social construction of power politics*, *International Organization* 1992, nr 46/2.
- Wendt A., *Social Theory of International Politics*, Cambridge 1999. W przekładzie polskim: *Społeczna teoria stosunków międzynarodowych*, tłum. W. Derczyński, Warszawa 2008.
- Zaremba M., *Wielka Trwoga, Polska 1944-1947. Ludowa reakcja na kryzys*, Warszawa 2012.

Bogdan Koszel, Współpraca niemiecko-francuska w okresie rządów François Hollande'a

- Bundesverfassungsgericht weist Eilanträge gegen ESM und Fiskalpakt zurück ó Ratifizierung kann jetzt zügig umgesetzt werden.* Bundesministerium der Finanzen, <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Pressemitteilungen/Finanzpolitik/2012/09/2012-09-12-PM50.html>.
- Calla C., Mouteau A., *Adieu Donaueschingen*, *Parsberlin* 10 Décembre/Dezember 2013.
- Ciechanowicz A., Sadowski R., *Przyszłość tandemu niemiecko-francuskiego*, *Komentarze OSW* 07.2012. <file:///C:/Users/Gabinet/Desktop/Przysz%C5%82o%20niemiecko-francuskiego%20OSW.htm>.

- Cziomer E., *Wyzwania kryzysu zadłużenia strefy euro dla poszukiwania nowej roli Niemiec w Unii Europejskiej w XX wieku*, *šRocznik Integracji Europejskiej* 2012, nr 6.
- Demesmay C., *Das deutsch-französische Tandem*, *šInternationale Politik* 2014, nr 3.
- Doliger Ph., *Le Triangle de Weimar à l'épreuve de la crise ukrainienne*, *šAllemagne d'aujourd'hui* 2014, nr 209.
- Feltri V., Sangiuliano G., *"Il Quarto Reich. Come la Germania ha sottomesso l'Europa"*, Milano 2014.
- Foussier G., *Wandel in Frankreich. François Hollande ist das siebte Staatsoberhaupt der F nften Republik*, „Dokumente. Zeitschrift für den deutsch-französischen Dialog“ 2012, nr .
- Gosty ska A., Liszczyk D., *Ratyfikacja paktu fiskalnego we Francji: w kierunku dalszej fragmentacji UE?* *šBiuletyn PISM* 18 pa dziernika 2012, nr 20.
- G t z M., *Partnerstwo czy nierównowaga? Francja wobec rosn cej pozycji Niemiec w Unii Europejskiej*, *šBiuletyn Instytutu Zachodniego* 2013, nr 128.
- Hass I., Ribeill P., *Comment sortir de la stagnation?* „Dokumente. Zeitschrift für den deutsch-französischen Dialog“ 2014, nr 3.
- Hilz W., *Getriebewechsel im europäischen Motor: Von šMerkozyö zu šMerkellandeö?*, „Aus Politik und Zeitgeschichte“ 2013, B 1-3.
- Konkluzje Rady Europejskiej w sprawie stosunków zewn trznych (19 marca 2015 r.)*. Komunikat prasowy 134/15, <http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2015/03/conclusions-russia-ukraine-european-council-march-2015/>.
- Kornelius S., *Pani kanclerz. Angela Merkel*, Pozna 2013.
- Koszel B., *Nierówne partnerstwo. Niemcy i Francja w Unii Europejskiej (1993-2013)*, *Pi* 2013.
- Ksi niakiewicz M., *Niemiecka debata nad przyszłości integracji europejskiej (po traktacie z Maastricht)*, *šPrzegl d Zachodni* 2013, nr 2.
- Ksi niakiewicz M., *Bezpiecze stwo energetyczne Unii Europejskiej a polityka energetyczna Francji i Niemiec*, *šRocznik Integracji Europejskiej* 2014, nr 8.
- Ksi niakiewicz M., *Niechciany partner. Rola Niemiec w rozwi zywaniu konfliktu na Ukrainie*, *šBiuletyn Niemiecki* nr 57, Warszawa 2015.
- Kubiak P., *Kongres CDU w Hanowerze: Angela Merkel nadal na czele partii*, *šBiuletyn Instytutu Zachodniego* 2012, nr 111.

- Meister S., *Putins Dilemma. Gegensätzliche Bestimmungsfaktoren des ukrainisch-russischen Konfliktes*, šDGAPstandpunktö nr 5, August 2014, <https://dgap.org/de/think-tank/publikationen/dgapstandpunkt/putins-dilemma>.
- Meister S., *Putin richtig verstehen*, šDGAPstandpunktö No. 6, September 2014, <https://dgap.org/de/article/getFullPDF/25882>.
- Mcgnarski T., *Francja w procesie uwspólnotowienia bezpiecze stwa energetycznego i polityki klimatycznej Unii Europejskiej*, Kraków 2013.
- Molo B., *Polityka bezpiecze stwa energetycznego Niemiec w XXI wieku*, Kraków 2013.
- Pakt für nachhaltiges Wachstum und Beschäftigung. Gemeinsames Papier der Bundesregierung und der Fraktionen CDU/CSU, FDP, SPD und Bündnis 90/Die Grünen im Deutschen Bundestag*. Pressemitteilung, Presse-und Informationsamt der Bundesregierung Nr.212/12 vom 21. Juni 2012.
- Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel zu den Ergebnissen des Europäischen Rates am 1./2. März in Brüssel*, http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2012/03/2012-03-02-eu-rat_bkin.html;jsessionid=F458A5386E89610086C5_F39441F36975.s2t2?nn=28588&__site=Nachhaltigkeit.
- Pressekonferenz Bundeskanzlerin Merkel, italienischer MP Monti, französischer StP Hollande und spanischer MP Rajoy*. Mitschrift Pressekonferenz, 22.06.2012. Die Bundesregierung, <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2012/06/2012-06-22-vierertreffen-rom.html>.
- Rada Europejska - Konkluzje, Bruksela, 27-28/06/2013*, http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-13-5_pl.htm.
- Siemes Th., *Diplomatie à la Sarkozy. Br che und Kontinuitäten der Außen-und Sicherheitspolitik*, šDokumente. Zeitschrift für den deutsch-französischen Dialogö 2012, nr 1.
- Talcy F., *La recherche du compromis*, šDokumente. Zeitschrift für den deutsch-französischen Dialogö 2013, nr 4.
- Talcy F., *Dans lattente des décisions*, šDokumente. Zeitschrift für den deutsch-französischen Dialogö 2014, nr 2.
- Treaty on the stability, coordination and management in the Economic and Monetary Union*, <http://www.european-council.europa.eu/media/582311/05-tesm2.en12.pdf>.
- W c J. J., *Proces konstytuowania Unii Bankowej. Geneza, podstawy prawne, cele i zasady dziaania*, šRocznik Integracji Europejskiejö 2014, nr 8.

Lubomir W. Zyblikiewicz, Stosunki Niemiec z mocarstwami wschodz cymi

Cichocki M. A., *Zmiana niemieckiego paradygmatu w Europie*, Analizy Natoli skie 2012, nr 2 (54).

Constantinescu C., Mattoo A., Ruta M., *The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural?* IMF Working Papers WP 15/6.

Death Sentences and Executions 2014, Amnesty International

Kappel R., *Deutschland und die neuen Gestaltungsmächte*, GIGA Focus 2012, no. 2.

Kappel R., Reisen H., *Die Neuvermessung der Welt und die deutsche Aussenpolitik*, GIGA Focus, 2015 no. 2.

Kappel R., Reisen H., *The Recalibration of the World and German Foreign Policy*, GIGA Focus, 2015 no. 5.

Kundnani H., *Germany as a Geo-economic Power*, šThe Washington Quarterlyö Summer 2011, 34:3.

Kundnani H., *Leaving the West Behind Germany Looks East*, öForeign Affairsö Jan. Feb. 2015. *Long-term macroeconomic forecasts. Key trends to 2050.*

Maihold G., *Zwischen Selbstbeschau und Machtinvestition: Deutsche Außenpolitik vor neuen Herausforderungen*, öWeltTrendsø2014, 96, 48.

Trends in military expenditure, 2014, SIPRI Fact Sheet April 2015.

Zyblikiewicz L., *Niemcy i ich nowi partnerzy*, w: J. Jaskiernia, W. Saletra (red.), *Dyplomacja w yciu, ycie w dyplomacji*, Kielce 2014.

Klaus Bachmann, Manoevring on Three Levels. The Impact of Public Opinion and Media Framing on German Foreign Policy During the Crisis in Ukraine

Adomeit H., *Germanyø Russia Policy: Comparative Perspectives and Consequences for Transatlantic Relations*. American Institute for Contemporary German Studies, Publications, <http://www.aicgs.org/publication/germanys-russia-policy-comparative-perspectives-and-consequences-for-transatlantic-relations/>.

- Bidder, B., *Putins Strategie in der Ukraine Krise. Der Undurchschaubare*. öSpiegel-Onlineö 8 May 2014, <http://ml.spiegel.de/article.do?id=968373>.
- Bachmann, K., *Ekspansja Putina i szpagat Merkel*, öGazeta Wyborczaö 6 June 2014.
- Bachmann K., Lyubashenko I. (eds), *The Maidan Uprising, Separatism and Foreign Intervention. Ukraine's complex transition*. Frankfurt/M. 2014.
- Burkhard F., *Analyse: Die Ukraine-Krise in den deutschen Talkshows*. Bundeszentrale für politische Bildung, 26.6.2014, www.bpb.de/internationales/europa/ukraine/187151/analyse-die-ukraine-krise-in-den-deutschen-talkshows.
- Ernst and Young: European Investment Monitor and Russia 2013, attractiveness survey*, www.ey.com.
- Fischer F., *Deutsche Kriegsziele, Revolutionierung und Separatfrieden im Osten 1914-1918*. öHistorische Zeitschriftö 1959, 188.
- Forschungsgruppe Wahlen, Mannheim, http://www.forschungsgruppe.de/Umfragen-/Politbarometer/Langzeitentwicklung__Themen_im_Ueberblick/Politik_II/#ArbeitReg.
- Giumelli F., *How EU sanctions work. A new narrative*. öChaillot Papersö 2013/129, www.iss.europa.u/euploads/media/Chaillot_129.pdf.
- Kosyk V., *Ukrajina i Nime ьna u drugij svitovij vijni*, Paris 1993.
- Meyer K., *Theodor Schiemann als politischer Publizist*, Frankfurt, Hamburg 1956.
- Pörzgen G., *Moskau fest im Blick. Die deutschen Medien und die Ukraine*, šOsteuropaö2014, 64. Jg. Heft 5-6/6-7.
- Putnam R., *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games*, öInternational Organizationö 42.
- Schimmelpfennig F., *The Community Trap: Liberal norms, rhetorical action and the Eastern Enlargement of the European Union*. öInternational Organizationö 2001, 55/1.
- Sparrow T., *From Maidan to Moscow: Washington's response to the crisis in Ukraine*, w: K. Bachmann, K. Lyubashenko I. (eds), *The Maidan Uprising, Separatism and Foreign Intervention. Ukraine's complex transition*. Frankfurt/M. 2014.
- The White House, Office of the Press Secretary, Statement by the President on the Ukraine Freedom Support Act, 18 December 2014, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/12/18/statement-president-ukraine-freedom-support-act>.
- Wendtland A. V., *Hilflos im Dunkeln. Experten in der Ukraine-Krise: Eine Polemik*. öOsteuropaö September/October 2014, H. 9-10.

Databases and online archives

šDer Spiegelö www.spiegel.de

Spiegel-Online: www.spiegel-online.de

šBildö, www.bild.de

Tagesschau Deutschlandtrend, www.tagesschau.de

Observatory of economic complexity, <http://atlas.media.mit.edu/profile/country/deu/>

Statistische Bundesamt, Wiesbaden, www.destatis.de

Bundesministerium für Wirtschaft und Energie: <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Aussenwirtschaft/laenderinformationen,did=316538.html>

Ostausschuss der deutschen Wirtschaft, <http://www.ost-ausschuss.de/ukraine>

RTL, www.rtl.de

Malwina Ksi niakiewicz, Opinia publiczna i elity polityczne w Niemczech wobec konfliktu na Ukrainie (listopad 2013-marzec 2015)

39 Prozent der Deutschen für Anerkennung der Krim-Annexion, šDie Zeitö 24.11.2014.

Alexander R., *Die Kanzlerin hat ihre Putin-Strategie geändert*, šDie Weltö 16.1.2014.

Alexandrowa O., *Stan i perspektywy stosunków niemiecko-ukrai skich*, w: W. Bonusiak (red.), *Polska-Niemcy-Ukraina w Europie*, Rzeszów 1996.

Bannas G., *Krim-Krise schweißt große Koalition zusammen*, šFrankfurter Allgemeine Zeitungö 20.03.2014.

Banse D., *Deutscher Putin-Unterstützer gibt den Russland-Experten*, šDie Weltö 20.04.2014.

Berwanger H., Karsten R., *Das demokratische Versprechen. Deutsche Außenpolitik im Ukraine-Konflikt*, šDie neue Gesellschaft/Frankfurter Hefteö 2014, nr 61.

Bläser V., *Zum Russlandbild in den deutschen Medien*, šAus Politik und Zeitgeschichteö 2014, Bd.47-48.

Brami J., *In der Sanktionsspirale. Auch im Interesse der Ukraine sollten wir Russland wirtschaftlich nicht isolieren*, šDGAPstandpunktö 2015, nr 1, <https://dgap.org/de/article/getFullPDF/26413>.

Bundeskanzlerin Merkel zum Absturz einer Passagiermaschine über der Ost-Ukraine. Pressemitteilung. Presse-und Informationsamt der Bundesregierung, file:///C:/Users/Gabinet/Desktop/Ukraina%20nowa/06-10.2014/Bundesregierung%20%20Aktuelles%20%20Bundeskanzlerin%20Merkel%20zum%20Absturz%20einer%20Passagiermaschine%20über%20der%20Ost-Ukraine.html (2015.03.12.).

Das Ansehen Putins. Die Grenzen der Propaganda. Eine Dokumentation des Beitrags von Dr. Thomas Petersen in der Frankfurter Allgemeine Zeitung Nr.65 vom 18.03.2015, http://www.ifd-allensbach.de/uploads/tx_reportsdocs/FAZ_Ma__rz_Russland.pdf (10.04.2015).

Denkler T., *Vergiftete Atmosphäre*, Süddeutsche Zeitung 18.03.2014.

Deutsche akzeptieren Annexion durch Russland, T-Online.de, 23.03.2014, http://www.t-online.de/nachrichten/specials/id_68631832/umfrage-zur-krim-deutsche-akzeptieren-annexion-durch-russland-.html (3.04.2015).

Die Russland-Versteher, Deutsche Welle, <http://www.dw.de/die-russland-versteher/a-17967053>, (30.03.2015).

Die SPD und die Russlandversteher. Deutsche Welle, <http://www.dw.de/die-spd-und-die-russlandversteher/a-18083511> (29.03.2015).

Die Ukraine-Krise im Fokus der Münchener Sicherheitskonferenz 2015, Ukraine-Analysen 2015, nr 145, www.laender-analysen.de/ukraine (15.03.2015).

Dobbert S., *Sieben Irrtümer über die Revolution in Kiew*, Die Zeit 30.01. 2014.

Dobbert S., *So kauft sich Janukowitsch seine Demonstranten*, Die Zeit 8.12.2013.

Doliger Ph., *Le Triangle de Weimar à l'épreuve de la crise ukrainienne*, Allemagne d'aujourd'hui 2014, nr 209.

Fałkowski M., Lang K.-O., *Wspólne zadanie. Polska, Niemcy, Ukraina w przeobra aj cej si Europie/ Eine gemeinsame Aufgabe. Deutschland, Polen und Ukraine im sich wandelnden Europa.* Warszawa 2004.

Hacke Ch., *Der Westen und die Ukraine-Krise: Plädoyer für Realismus*, Aus Politik und Zeitgeschichte 47/48 2014, s. 40-47.

Hacke Ch., *Revival der Hard Power. Russlands Politik fordert den Westen heraus*, Sputnik nr 59/2014.

Halten Sie Sanktionen des Westens gegen Russland wegen seines Verhaltens auf der Krim für richtig?, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/292793/umfrage/umfrage-zu-sanktionen-gegen-russland-aufgrund-der-krim-krise/> (6.03.2015).

Härtere Sanktionen gegen Russland geplant, *šDie Welt* 4.03.2015.
<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/316315/umfrage/ansichten-und-meinungen-in-deutschland-zum-ukraine-konflikt/> (9.03.2015).

Ischinger W., *Eine Aufgabe für Generationen, der Westen muss gegenüber Russland auf eine neue Doppelstrategie setzen*, *šInternationale Politik* 2015, nr 1.

Johann B., *Revolution der Würde in der Ukraine*, Deutsche Welle, <http://www.dw.de/kommentar-revolution-der-w%C3%BCrde-in-der-ukraine/a-18076051>, (29.03.2015).

Jungholt Th., *Wer an Russland glaubt, soll in den Ruhestand*, *šDie Welt* 24.11.2014.

Konkluzje Rady Europejskiej w sprawie stosunków zewn trznych (19 marca 2015 r.). Komunikat prasowy 134/15, <http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2015/03/-conclusions-russia-ukraine-european-council-march-2015/> (20.03.2015).

Kost P., *Ukraina wobec Unii Europejskiej 1991-2010*, Toru 2012.

Koszel B., *Polska i Niemcy a europejskie aspiracje Ukrainy*, *šPrzegl d Zachodni* 2008, nr 1.

Koszel B., *Polska i Niemcy w Unii Europejskiej. Pola konfliktów i p~~o~~aszczyzny współpracy*, Pozna 2008.

Kryvonos R., *Deutsch-ukrainische Beziehungen vor dem Machtwechsel in Deutschland 1998*, http://www.oei.fu-berlin.de/media/publikationen/boi/boi_14/28_kryvonos.pdf (15.03.2015).

Ksi niakiewicz M., *Niechciany partner. Rola Niemiec w rozwi zywaniu konfliktu na Ukrainie*, *šBiuletyn Niemiecki* 2015, nr 57, http://fwpn.org.pl/assets/Publikacje/Biuletyn_Niemiecki/2015/BIULETYN_NIEMIECKI_NR_57.pdf (3.04.2015).

Lehnartz S., Kellermann F., *Der diplomatische Coup d`es Frank-Walter Steinmeier*, *šDie Welt* 22.02.2014.

Linke sieht Faschisten bei Opposition in Ukraine, *šDie Welt* 20.02.2014.

Linkspartei: Parteinahme des Westens half Faschisten an die Macht, *šFrankfurter Allgemeine Zeitung* 10.03.2014.

Lübberding F., *Der Westen ist ahnungslos*, *šFrankfurter Allgemeine Zeitung* 19.03.2014.

Mehrheit gibt Putin Schuld am Ukraine-Konflikt, *šFrankfurter Allgemeine Zeitung* 17.03.2015.

Allensbach-Studie. Die Grenzen der Propaganda, *šFrankfurter Allgemeine Zeitung* 18.03.2015.

- Meister S., *Putin richtig verstehen*, šDGAPStandpunktö September 2014, No. 6, <https://dgap.org/de/article/getFullPDF/25882>, (14.03.2015).
- Meister S., *Eskalation erwünscht. Warum Minsk 2 nicht funktionieren wird*, šDGAPStandpunktö 2015, nr 2, <https://dgap.org/de/article/getFullPDF/26457>.
- Merkel R., *Kühle Ironie der Geschichte*, šFrankfurter Allgemeine Zeitungö 7.04.2014.
- Merkel unterstützt Klitschko*, šDie Zeitö 8.12.2013.
- Merkel w Kijowie. B dzie pomoc Niemiec dla Ukrainy*, Deutsche Welle, <http://www.dw.de/merkel-w-kijowie-b%C4%99dzie-pomoc-niemiec-dla-ukrainy/a-17873498> (15.03.2015).
- Nach MH17-Abschuss: Forderungen nach Handelssanktionen gegen Russland weiter gestiegen*, <https://yougov.de/news/2014/07/23/nach-mh17-abschuss-forderungen-nach-handelssanktio> (19.03.2015).
- Ost-Vermittler, Kreml-Versteher. Unterhändler mit zwei Seelen*, šDie Tageszeitungö 14.10.2014.
- Petersburger Dialog: mit frischem Wind und neuem Vorsitz geht es weiter*, šSputnikö 26.03.2015.
- Priess F., *Russland verstehen. Die Deutschen und ihre Krisenwahrnehmung*, šSputnikö 2014, nr 67.
- Puglieryn J., *Wir dürfen die Annexion der Krim nicht einfach hinnehmen!*, šDGAPStandpunktö 2015, Nr 3, <https://dgap.org/de/article/getFullPDF/25178> (3.04.2015). Przedruk šDie Zeitö 3.04.2015.
- Rinke A., *Vom Partner zum Gegner zum Partner?*, *Die alte Russland-Politik ist tot - jetzt sucht Berlin nach einem neuen Ansatz*, šInternationale Politikö 2015, nr 2.
- Rinke A., *Wie Putin Berlin verlor. Moskaus Anexion der Krim hat die deutsche Russland-Politik verändert*, šInternationale Politikö 2014, nr 5/6.
- Salzen von C., *Wenn die Kanzlerin die Geduld verliert*, šDer Tagesspiegelö 17.11.2014.
- Sattar M., *Wohl oder übel. Deutsche Reaktion auf Krim-Annexion*, šFrankfurter Allgemeine Zeitungö 18.03.2014.
- Sattar M., *Ein Hoffnungsschimmer und viele Sorgen*, šFrankfurter Allgemeine Zeitungö 22.03.2014.
- Schockenhoff A., Wellmann K.-G., *Für eine Neubestimmung der Beziehungen zu Russland. Positionspapier. Berlin, 1.07.2014*, http://www.andreasschockenhoff.de/download/140701_Russland_Papier.pdf (3.04.2015).

Stimmen Sie den folgenden Ansichten zum Konflikt zwischen der Ukraine und Russland eher zu oder stimmen Sie ihnen eher nicht zu?, <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/316315/umfrage/ansichten-und-meinungen-in-deutschland-zum-ukraine-konflikt/> (5.03.2015).

Sturm D.F., *Das grüne Bollwerk gegen die Russland-Versteher*, šDie Welt z 20.06.2014.

Stykow P., *Innenpolitische Gründe der Ukraine-Krise: gleichzeitige Demokratisierung und Staatsbildung als Überforderung*, šOsteuropaö, nr 5-6/2014, s. 41-60.

Teltschik H., *Türen nie zuschlagen! Warum der Westen weiter mit Russland reden muss*, šDie Politische Meinungö 2014, nr 58.

UE rozszerza sankcje wobec Rosji, šGazeta Wyborczaö 17.07.2014.

Unausgewogen? Wie deutsche Medien über den Ukraine-Konflikt berichten, Deutsche Welle 15.04.2014, [file:///C:/Users/Gabinet/Desktop/Ukraina/Ukraina%20ksi ka/Ukraina%20nowa/listopad%20201303.2014/Unausgewogen%20%20Wie%20deutsche%20Medien%20über%20den%20UkraineKonflikt%20berichten%20%20%20Deutschland%20%20%20DW.DE%20%20%202015.04.2014.html](file:///C:/Users/Gabinet/Desktop/Ukraina/Ukraina%20ksi%20ka/Ukraina%20nowa/listopad%20201303.2014/Unausgewogen%20%20Wie%20deutsche%20Medien%20über%20den%20UkraineKonflikt%20berichten%20%20%20Deutschland%20%20%20DW.DE%20%20%202015.04.2014.html) (2.04.2015).

Vertragsrechtliche Grundlage der deutsch-ukrainischen Beziehungen, Botschaft der Ukraine in der Bundesrepublik Deutschland, <http://germany.mfa.gov.ua/de/ukraine-de/legal-acts> (19.03.2015).

Vogel Th., *Überforderung und Desinteresse. Die EU, die Nachbarschaft und die Ukraine*, šOsteuropaö 2014, nr 9-10.

Wehner M., *Steinmeiers große Illusion* šOsteuropaö 15.03.2014.

Wie verhält sich die Bundesregierung gegenüber Russland?, <https://zeitschrift-ip.dgap.org/de/ip-die-zeitschrift/archiv/jahrgang-2015/januar-februar/deutsche-russland-politik> (1.03.2015).

Wieder Krieg in Europa? Nicht in unserem Namen!, šDie Zeitö z 5.12.2014.

Maciej Paszyn, Ekspansja Gazpromu na niemiecki rynek energetyczny w okresie rządów Angeli Merkel 2005-2015

Bujczuk R., *Gaz przegrywa z węglem na niemieckim rynku energii*, Analizy OSW 28.08.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-08-28/gaz-przegrywa-z-weglem-na-niemieckim-rynku-energii>.

- Bujczuk R., *Ochrona klimatu ó specjalno niemieckiego eksportu i dyplomacji*, Komentarze OSW, 5.04.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2013-04-05/ochrona-klimatu-specjalnosc-niemieckiego-eksportu-i-dyplomacji>.
- Bujczuk R., *Kontrowersje w rz dzie Niemiec: Ministerstwo Gospodarki wspiera projekty zwi zane z energetyk j drow za granic*, Analizy OSW 30.01.2013.
- Buras P., *Mi dzy europeizacj a Gazpromem. Niemcy, Rosja i bezpiecze stwo energetyczne*, CSM Raporty i Analizy, Warszawa 2010.
- BP Statistical Review of World Energy 2014*, <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2015/bp-statistical-review-of-world-energy-2015-full-report.pdf>.
- Czy Niemcom zabraknie w zimie energii? 17.09.2012r, [cire.pl](http://www.cire.pl), <http://www.cire.pl/item,65670,1,0,0,0,0,0,czy-niemcom-zabraknie-w-zimie-energii.html>.
- wiek-Karpowicz J., *Polityka energetyczna Rosji ó szanse i wyzwania dla Polski i Unii Europejskiej*, PISM, Warszawa 2011.
- Decyzja KE ws. OPAL mo e osabi pozycj Polski i Ukrainy w przesylnie gazu*, PAP/EPA 06.03.2014.
- Energy Strategy of Russia for the Period up to 2030*, Ministry of Energy of the Russian Federation, Moskwa 2010.
- Global and Russian Energy Outlook until 2035*, The Energy Research Institute of the Russian Academy of Science, Moskwa 2012, http://www.eriras.ru/files/Outlook_2012_eng_1-ight.pdf (24 lipca 2014).
- Jest zielone swiatlo dla stworzenia unii energetycznej. Eksperci podzieleni*, 20.03.2015 <http://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/1403120,Jest-zielone-swiatlo-dla-stworzenia-unii-energetycznej-Eksperci-podzieleni>.
- Kosztowne inwestycje Gazpromu w Wielkiej Brytanii i Niemczech*, 28.03.2012 <http://ebe.org.pl/energetyka-w-mainstreamie/kosztowne-inwestycje-gazpromu-w-wielkiej-brytanii-i-niemczech.html>.
- Kubisiak P., *Gazprom zapowiada ekspansj w Niemczech*, Puls Biznesu 2006-04-30, <http://www.pb.pl/1395769,29500,gazprom-zapowiada-ekspansje-w-niemczech> (12.11.2015).
- Kublik A., *UE nie b dzie popiera Nord Stream 2*, wyborcza.biz. 24.11.2015.
- Kublik A., *Gazprom nie przejmie niemieckiej firmy Wingas*, GW 18.12.2014.

- Kwiatkowska-Dro d A. (red.), *Niemiecka transformacja energetyczna: trudne początki*, OSW, Warszawa 2012.
- / oskot-Strachota A., *Ekspansja Gazpromu w UE ó kooperacja czy dominacja*, Warszawa 2009.
- Mazur K., *Niemieckie koncerny zacieśniaj współpracę z rosyjskimi dostawcami gazu*, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2011-10-24/niemieckie-koncerny-zaciesniaja-wspolprace-z-rosyjskimi> (20.10.2015).
- Mazur K., *Elektrownie w głowie i gazowe zastępnictwo elektrowni jądrowych w Niemczech do 2014 roku*, osw.waw.pl.
- Mazur K., *Gazprom uzyskuje zgodę na zakup niemieckiej spółki Envacom*, osw.waw.pl.
- Niemieccy rządowi eksperci przeciwko eksploatacji gazu łupkowego*, 1.06.2013, Centrum Informacji o Rynku Energii, cire.pl, <http://www.cire.pl/item,76885,1,0,0,0,0,0,niemieccy-rzadowi-eksperti-przeciwko-eksploatacji-gazu-lupkowego.html> (20.10.2015).
- Niemiecki VNG i Gazprom tworzą jointventure*, 3.06.2009, <http://www.eksportuj.pl/artykul-pokaz/id/16781/niemiecki-vng-i-gazprom-tworza-joint-venture> (10.10.2015).
- Ostant W., *Import rosyjskiego gazu do państw Unii Europejskiej*, Biuletyn Instytutu Zachodniego, 2009, nr 10.
- Paszyc E., *Rosja: Gazprom uruchomi drugą nitkę Nord Streamu*, osw.waw.pl.
- Paszyc E. *Sektor gazowy: ekspansja Gazpromu na rynku lokalnym*, Warszawa 2011.
- Popławski K., *Komisja Europejska zbada niemiecki system dotacji dla energii odnawialnej*, Analizy OSW 30.01.2013.
- Popławski K., *Coraz gorsze wyniki eksportu do Rosji niepokoją niemiecki biznes*, Analizy OSW, 06.08.2014.
- Putin rezygnuje z South Stream*, pap 01-12-2014, ostatnia aktualizacja 01-12-2014 18:57.
- Szwedzi chcą od Niemców 3,5 mld euro za zamknięcie elektrowni jądrowej*, 27.12.2012r, cire.pl <http://www.cire.pl/item,70040,1,0,0,0,0,0,szwedzi-chca-od-niemcow-35-mld-euro-za-zamkniecie-elektrownie-jadrowe.htm> (10.10.2015).
- Raabe S., *Spór o gazociąg przez Bałtyk. Zagrożenie czy konieczna poprawa bezpieczeństwa energetycznego*, Raporty Fundacji Konrada Adenauera, 2009, nr 14.
- The South Stream Gas Pipeline Through the Black Sea*, <http://www.south-stream-offshore.com/gas-pipeline/project/>.
- Wicekanclerz Niemiec forsuje nowy bałtycki gazociąg z Rosji* <http://wyborcza.biz-biznes/1,100896,19107394,wicekanclerz-niemiec-forsuje-nowy-baltycki-gazociag-z-rosji>

rosji.html#ixzz3sSDjgBiK (10.10.2015).

World Energy Outlook, International Energy Agency 2011, http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/weo2011_energy_for_all-1.pdf (12.12.2014).

Barbara Jurkowska, Taxonomic analysis of job market in light of demographic regional changes occurring in Poland and Germany

Ältere Menschen in Deutschland und der EU, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2011.

Analyse des Arbeitsmarktes für Frauen und Männer, Bundesagentur für Arbeit, Nürnberg 2015.

Asylgeschäftsstatistik für den Monat September 2015, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Nürnberg 2015.

Bańdynowicz-Panfil K., *Współczesne mechanizmy wyłączenia okresu aktywności zawodowej na przykładzie wybranych krajów*, w: J. Kowalski, P. Szukalski (red.), *Pomyślne starzenie się w perspektywie nauk o pracy i polityce społecznej*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2008.

Bevölkerung, Familien, Lebensformen, Statistisches Jahrbuch 2015, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2015.

Bevölkerung, Familien, Lebensformen. Statistisches Jahrbuch 2014, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2014.

Bevölkerung Deutschlands bis 2060, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2009.

Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Vorläufige Wanderungsergebnisse, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2015.

Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Stand und Entwicklung der Erwerbstätigkeit in Deutschland, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2014, 2015.

Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Vorläufige Wanderungsergebnisse, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2014.

Engbom N., Detragiache E., Raeli F., *The German Labor Market Reforms and Post-Unemployment Earnings*, IMF Working Paper European Department, 2015.

Erwerbslosigkeit, Bruttoinlandsprodukt, Erwerbstätigkeit, Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Nürnberg 2015.

Hansen R., *Migration to Europe since 1945: Its History and its Lessons*, *The Political Quarterly* nr 74, New York 2003.

- Haug W., *Foreword and executive summary*, w: W. Haug, P. Compton, Y. Courbage (ed.), *The demographic characteristics of immigrant populations*, Council of Europe Publishing, Strasbourg 2002.
- Hüfner F., Klein C., *The German Labour Market: Preparing For The Future*, Organisation for Economic Co-operation and Development, 2012, No. 983.
- Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004-2014*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
- Jówiak J., *Demograficzne uwarunkowania rynku pracy w Polsce*, w: R. Kiełowska (red.), *Rynek pracy wobec zmian demograficznych*, Źeszyty Demograficzne Wydawnictwo Instytut Obywatelski, Warszawa 2013.
- Keeley B., *International Migration The Human Face of Globalisation*, Organisation for Economic Co-operation and Development, France 2009.
- Kesting M., *Die Berliner Bezirke als Akteure im EU-Mehrebenensystem. Strukturen und Möglichkeiten der Interessenwahrnehmung*, Herbert Utz Verlag, München 2013.
- Kosiedowski W., *Regiony Europy rodkowo-Wschodniej w procesie integracji ze szczególnym uwzgl dnieniem wschodniego pogranicza Unii Europejskiej*, Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toru 2008.
- Kwiecie M., *Polityka imigracyjna Niemiec*, Źtudia Ekonomiczne Katowice 2015, nr 211.
- Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990.
- Piotrowska-Trybull M., *Analiza konkurencyjno ci polskich województw za pomoc metod taksonomicznych*, w: W. Kosiedowski (red.), *Konkurencyjno regionów w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej. Mi dzynarodowa analiza porównawcza: Biaoru , Litwa, lotwa i Polska*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toru 2004.
- Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2013 roku*, GUS, Warszawa 2014.
- Przemiany demograficzne i starzenie si społecze stwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013.
- Rocznik Statystyczny Województw 2013*, GUS, Warszawa 2014.
- Sadowska K., *Analiza przedsi biorczo ci i innowacyjno ci regionów Europy rodkowo-Wschodniej za pomoc metod ilo ciowych*, w: W. Kosiedowski (red.), *Przedsi biorczo i innowacyjno w procesie rozwoju regionów Europy rodkowo-Wschodniej*, Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toru 2013.

Statistisches Jahrbuch 2002 für die Bundesrepublik Deutschland, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2002.

Statistisches Jahrbuch 2013. Deutschland und Internationales, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2013.

Statistisches Jahrbuch. Deutschland und Internationales, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2014.

Sytuacja demograficzna Polski, GUS, Warszawa 2004.

Zelia A., *Uwagi na temat wyboru metody normowania zmiennych diagnostycznych*, w: T. Kufel, M. Pięćkowska (red.), *Analiza szeregów czasowych na początku XXI wieku*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toru 2002.

Wong T. K., *Conceptual Challenges and Contemporary Trends in Immigration Control*, w: J. F. Hollifield, P. L. Martin, P. M. Orrenius (ed.), *Controlling immigration: A global perspective*, Stanford University, California 2014.

Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2013.

Roman Kochnowski, Floty niemieckie w XX stuleciu. Od Kaiserliche Marine do Deutsche Marine

Brezet F. E., *Die deutsche Kriegsmarine 1935-1945*, München 2003.

Jablonsky W. (Hrsg.), *Volksmarine der DDR*, Hamburg-Berlin-Bonn 1999.

Kelly J. P., *Tirpitz and the Imperial German Navy*. Bloomington/Indianapolis 2011.

Kochnowski R., *Niemieckie działania królowicze 1939-1942*, Zabrze, Tarnowskie Góry 2015.

Krasuski J., *Historia Niemiec*, Wrocław 2009.

Pertek J., *Od Reichsmarine do Bundesmarine*, Poznań 1966.

Porten E. P. von der, *Die deutsche Kriegsmarine im Zweiten Weltkrieg*, Stuttgart 1994.

Rahn W. (Hrsg.), *Deutsche Marinen im Wandel. Vom Symbol nationaler Einheit zum Instrument der internationaler Sicherheit*, München 2005.

Raeder E.M., *Moje życie*, Gdańsk 2001.

Sander-Nagashima B. J., *Die Bundesmarine 1950 bis 1972. Konzeption und Aufbau*, München 2006.

**Katarzyna Jedynakiewicz-Mróz, Model kobiecości w założeniach programowych i
praktycznej działalności Bund Deutscher Mädel (1933-1945). Między Gretchen a
Walkiri**

Źródła

- Aull-Fürstenberg M., *Lebenslüge Hitler-Jugend. Aus dem Tagebuch eines BDM-Mädchens*, Wien 2001.
- Axmann A., *Hitlerjugend. Ź Das kann doch nicht das Ende sein*, Koblenz 1995.
- Finkh R., *Sie versprachen uns die Zukunft. Eine Jugend im Nationalsozialismus*, Tübingen 2002.
- Fritsch H., *Land mein Land*, Preußisch Oldendorf 1986.
- Hannsmann M., *Der helle Tag bricht an. Ein Kind wird Nazi*, Hamburg 1982.
- Jens I., *Unvollendete Erinnerungen*, Reinbek bei Hamburg 2009.
- Kleindienst J. (Hrsg.), *Pimpfe, Mädel und andere Kinder. Kindheit in Deutschland 1933-1939*, Berlin 2006.
- Kleindienst J. (Hrsg.), *Unvergessene Schulzeit. Erinnerungen von Schülern und Lehrern*, Berlin 2007.
- Koehn I., *Mischling zweiten Grades. Eine wahre Geschichte*, Reinbek bei Hamburg 1991.
- Maschmann M., *Bilans. Moje życie w Hitlerjugend*, Kraków 2005.
- Meyer-Semlies U., *Glockenläuten und Kanonendonner. Eine Kinheit und Jugend in Ostpreußen 1914-1945*, Marxen 1989.
- Rüdiger J., *Der Bund Deutscher Mädel. Eine Richtigstellung*, Lindhorst 1984.
- Rüdiger J., *Die Leben für die Jugend. Mädelführerin im Dritten Reich*, [Rosenheim] 1999.
- Schirach B., *Ich glaubte an Hitler*, Hamburg 1967.
- Schmidt L., *Erzähl doch mal von früher. Loki Schmidt im Gespräch mit Reinhold Beckmann*, München 2011.
- Schmidt H., Schmidt L., *Kindheit und Jugend unter Hitler*, Berlin 2012.
- Stern C., *In den Netzen der Erinnerung. Lebensgeschichten zweier Menschen*, Reinbek bei Hamburg 1986.
- Stern C., *Ź Uns wirft nichts mehr um*. Eine Lebensreise, hrsg. von T. Schadt, Reinbek bei Hamburg 2005.

Sternheim-Peters E., *Die Zeit der großen Täuschungen. Mädchenleben im Faschismus*, Bielefeld 1987.

Uhse B., *Mit Lust und Liebe. Mein Leben*, Frankfurt am Main 1992.

Walb L., *Ich, die Alte ó ich, die Junge. Konfrontation mit meinen Tagebüchern 1933-1945*, Berlin 1998.

Wir Mädels singen. Liederbuch des Bundes Deutscher Mädels, wyd. 2, Wolfenbüttel-Berlin 1939.

Zeller E., *Solange ich denken kann. Roman einer Jugend*, Stuttgart 1981.

Literatura przedmiotu

Böltken A., *Führerinnen im 3. Führerstaat*, Pfaffenweiler 1995.

Fontaine K., *Nationalsozialistische Aktivistinnen (1933-1945)*, Würzburg 2003.

Hering S., Schilde K., *Das BDM-Werk 3. Glaube und Schönheit, Die Organisation junger Frauen im Nationalsozialismus*, Opladen 2004.

Kater M., *Hitlerjugend. Dzieci Hitlera*, Warszawa 2013.

Klaus M., *Mädchenerziehung zur Zeit der faschistischen Herrschaft in Deutschland*, t. 2: *Materialband*, Frankfurt am Main 1983,

Klönne A., *Jugend im Dritten Reich. Die Hitlerjugend und ihre Gegner*, wyd. 3, Köln 2008.

Knopp G., *Dzieci Hitlera*, Warszawa 2008.

Kompisch K., *Sprawczyni*, Warszawa 2012.

Manns H., *Frauen für den Nationalsozialismus*, Opladen 1997.

Miller-Kipp G., *3. Der Führer braucht mich. Der Bund Deutscher Mädels (BDM): Lebenserinnerungen und Erinnerungsdiskurs*, Weinheim-München 2007.

Reese D. (Hrsg.), *Die BDM-Generation. Weibliche Jugendliche in Deutschland und Österreich im Nationalsozialismus*, Berlin 2007.

Schwerendt M., *3. Trau keinem Fuchs auf grüner Heid, und keinem Jud bei seinem Eid. Antisemitismus im nationalsozialistischen Schulbüchern und Unterrichtsmaterialien*, Berlin 2009.

Seifert K., *Aus Kindern werden Leute, aus Mädchen werden Bräute. Die 50er und 60er Jahre*, München 2006.

Szepansky G., *3. Blitzmädels, 3. Heldenmutter, 3. Kriegerwitwe. Frauenleben im Zweiten Weltkrieg*, Frankfurt am Main 1989.

Kusnierz Robert Ku nierz, Nothilfe ó niemiecka pomoc w latach 30. XX w. na sowieckiej Ukrainie

Archiwa

Centralny Der awnyj Archiw Hromad kych Obiedna Ukrajiny u Kyjewi (CDAHOU)- fond 1 ó Centralnyj Komitet KP(b)U

ródka drukowane

Nimci w Ukraini, 20-30-ti rr. XX st. Zbirnyk dokumentiw der anych archiwiv Ukrainy, uporiadnyky/ . Jakowlewa, B. Czyrko, S. Pyszko, Kyjiw 1994.

Pomór w šraju bolszewickimö. Gód na Ukrainie w latach 1932-1933 w wietle polskich dokumentów dyplomatycznych i dokumentów wywiadu, oprac. R. Ku nierz, Toru 2008.

Opracowania

Chaustow W., Samuelson L., *Stalin, NKWD i riepriessii, 1936-1938 gg.*, Moskwa 2009.

Hoódomor w Ukraini 1932-1933 rokiw. Bibliohtaficznyj pokazczyk, uporiadnyky L. Burian, I. Rykun, Odesa-Lwiv 2001.

Krywe N., *Narysy z istoriji nime kych koónij na Ukraini,* Kyjiw 1995.

Kulczycki S., *Hoódomor. Wielki Gódu na Ukrainie w latach 1932-1933 jako ludobójstwo. Problem wiadomo ci,* Wroców 2008.

Kulczy kyj S., *Trahiczna statystyka hoódu,* w: F. Rudycz i in. (red.), *Hoódu w Ukraini 1932-1933 rokiw na Ukraini: oczyma istorykiw, mowoju dokumentiw,* Kyjiw 1990.

Ku nierz R., *Propaganda radziecka w okresie Wielkiego Gódu na Ukrainie (1932-1933),* šDzieje Najnowszeö 2004, nr 4.

Ku nierz R., *Ukraina w latach kolektywizacji i Wielkiego Gódu (1929-1933),* Toru 2005.

Ku nierz R., *W wiecie stalinowskich zbrodni. Ukraina w latach czystek i terroru (1934-1938) w obserwacjach i analizach MSZ oraz wywiadu wojskowego Drugiej Rzeczypospolitej,* Słpsk 2013.

Libanowa E., *Ocinka demograficznych wtrat Ukrainy wnaslidok hoódomoru 1932-1933 rokiw w: Hoódu 1932-1933 rokiw w Ukraini: przyczyny, demograficzni naslidky, prawowa*

- ocinka. Materiał naukowy konferencji, Kyjiw 25-26 weresnia 2008 roku, red. I. Juchnow kyj, Kyjiw 2009.
- Maroczko W., *šTorhsynö: zočota cina yttia ukrajin kych selan u roky hočdomoru (1932-1933)*, šUkrajinskyj Istorycznyj Źurnač 2003, nr 3.
- Mozochin O., *WCzK-OGPU na zaszcitje ekonomiczieskoj biezopastnosti gosudarstwa w w bor`bie s tierrorizmom*, Moskwa 2004.
- Osokina J., *Zočto dla industrializacii: Torgsin*, Moskwa 2009.
- Točzyk D., *Gučig w oczach Zachodu*, Warszawa 2009.

Andrzej Denka, O roli duchowych pod egaczyów przemianach to samo ci historycznej i politycznej Niemiec od počwy lat 80. do ko ca XX wieku

- Anz T., *Sinn für Verhängnis und Opfer? Zum Tragödienverständnis in Botho Strauß* š *Anschwellender Bocksgesang*, šJahrbuch der Deutschen Schillergesellschaft 1996, Jg. 40.
- Baraldi, C., Corsi G., Esposito E., *GLU: Glossar zu Niklas Luhmanns Theorie sozialer Systeme*, Frankfurt a.M. 1997.
- Broder H. M., *Günter Grass, der ewige Antisemit*, šDie Welt 04.04.2012, http://www.welt.de/-print/die_welt/kultur/article106154111/Guenter-Grass-der-ewige-Antisemit.html (01.08.2014).
- Bubis I., Lehming M., *šSchönhuber ist ein Fälscherö. Der Vorsitzende des Zentralrates der Juden verzichtet auf eine Klage*, šDer Tagesspiegel 02.04.1994.
- Bubis I. *šWegbereiter wie Nolteö. Ignatz Bubis erläutert seine Intellektuellen-Schelte*, šDer Spiegel 1994, nr 16.
- Bubis I., *Mowa Prezydenta Centralnej Rady ydów w Niemczech z 9 listopada 1998 roku*, przeč J. Jabčowska i M. Saryusz-Wolska, w: J. Jabčowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 r.*, Pozna 2008.
- Buras P., Wójcicki K. (red.), *Spór o niemieck pami . Debata Walser-Bubis*, Warszawa 1999.

- Denka A., *Vom ŹBocksgesangō (1993) zum ŹKrebsgangō (2002). Das Tragische im inszenierten Erinnerungsraum (bei B. StrauŹ, P. Handke und G. Grass)*, w: P. Zimniak, C. Gansel (Hg.), *Das ŹPrinzip Erinnerungō in der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur*, Göttingen 2010.
- Dittberner H., *Die Inthronisation der Väterwelt. Zu Botho StrauŹ und Peter Handke*, ŹText+Kritik. Zeitschrift für Literaturō 1998, z. 81.
- Enzensberger H. M., *Ausblicke auf den Bürgerkrieg*, ŹDer Spiegelō 1993, nr 25.
- Enzensberger H. M., *Gemeinplätze, die Neueste Literatur betreffend*, ŹKursbuchō 1968, H. 15.
- Grass G., *Kilka my li kosmopolity bez ojczyzny, przećM./ ukasiewicz*, w: idem, *Niemieckie rozliczenia*, Warszawa 1990.
- Greiner B., *Wiedergeburt des Tragischen aus der Aktivierung des Chors. Botho StrauŹō Experiment ŹAnschwellender Bocksgesangō ŹJahrbuch der Deutschen Schillergesellschaftō 1996, Jg. 40.*
- GroŹe Kracht K., *Die zankende Zunft. Historische Kontroversen in Deutschland nach 1945*, Göttingen 2005.
- Habermas J., *Sposōb na zacieranie winy, czyli tendencje apologetyczne we wspōćczesnej historiografii niemieckiej*, przećM./ ukasiewicz, w: J. Jabćowska, J. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistōw po 1945 r.*, Pozna 2008.
- Handke P., *Eine winterliche Reise zu den Flüssen Donau, Save, Morawa und Drina oder Gerechtigkeit für Serbien*, Frankfurt a. M. 1996.
- Jabćowska J., yli ski L. (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistōw po 1945 roku*, Pozna 2008.
- Jabćowska J., *Skandale und Debatten. Martin Walsers politisches Engagement zwischen links und rechts*, w: J. Jabćowska, M. Pōćola (Hg.), *Engagement Ź Debatten Ź Skandale. Deutschsprachige Autoren als Zeitgenossen*, / Źd 2002.
- Luhmann N., *Die Gesellschaft der Gesellschaft*, wyd. 2., Frankfurt a. M. 1999 (1997).
- Luhmann N., *Die Realität der Massenmedien*, wyd. 2., Opladen 1996 (1995).
- / ukasiewicz M. (red.), *Historikerstreit. Spōr o miejsce III Rzeszy w historii Niemiec*, Londyn 1990.

- Neuhaus S., *Skandal im Sperrbezirk? Grenzen und Begrenzungen der Wirkung von Kunst und Literaturskandalen*, w: S. Neuhaus, J. Holzner (Hg.), *Literatur als Skandal. Fälle ó Funktionen ó Folgen*, Göttingen 2007.
- Nolte E., *O przeszłó ci, która nie chce przeminó*, przełM./ ukasiewicz, w: J. Jabłowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 r.*, Pozna 2008.
- Orłowski H., *Przemoc ó tabu ó trauma ofiar. Wokóćnajnowszej opowie ci Güntera Grassa*, *šZeszyty Instytutu Zachodniego* Pozna 2002, nr 30.
- Pi ciak W., *Dyskusje historyczne i ich rola w pami ci zbiorowej i stosunkach polsko-niemieckich*, w: A. Wolff-Pow ska, D. Bingen (red.), *Polacy-Niemcy. S siedztwo z dystansu*, Pozna 2004.
- Pi ciak W., *Niemiecka pami : Wspóćczesne spory w Niemczech o miejsce III Rzeszy w historii, polityce i to samo ci (1989-2001)*, Kraków 2001.
- Rathgeb E., *Die engagierte Nation. Deutsche Debatten 1945-2005*, München - Wien 2005.
- Reich-Ranicki M., *Es ist ein ekelhaftes Gedicht. Ein Gespräch mit Marcel Reich-Ranicki, aus erzwungenem Anlass*, *šFrankfurter Allgemeine Zeitung* 08.04.2012, <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/das-israel-gedicht-von-grass/marcel-reich-ranicki-ueber-grass-es-ist-ein-ekelhaftes-gedicht-11710933.html> (01.08.2014).
- Sautter G., *Politische Entropie. Denken zwischen Mauerfall und dem 11. September 2001 (Botho Strauß, Hans Magnus Enzensberger, Martin Walser, Peter Sloterdijk)*, Paderborn 2002.
- Schirmmacher F. (Hg.), *Walser ó Bubis ó Debatte. Eine Dokumentation*, Frankfurt a. M. 1999.
- Schütte W., *Die Poetisierung des Ressentiments und ihr politischer Preis. Peter Handkes Winterreise nach Serbien als Strategiepapier einer Offenbarung gelesen*, *šFrankfurter Rundschau* 17.02.1996, przedruk w: T. Zülch (Hg.), *Die Angst des Dichters vor der Wirklichkeit. 16 Antworten auf Peter Handkes Winterreise nach Serbien*, Göttingen 1996.
- Sebald W. G., *Luftkrieg und Literatur. Mit einem Essay zu Alfred Andersch*, München-Wien 1999.
- Sill O., *Literatur in der funktional differenzierten Gesellschaft. Systemtheoretische Perspektiven auf ein komplexes Phänomen*, Wiesbaden 2001.

- Sk pska G., *Niklas Luhmann i teoria systemów spoćecznych. Wst p do wydania polskiego*, w: N. Luhmann: *Systemy spoćeczne. Zarys teorii ogólnej*, przeć M. Kaczmarczyk, wyd. II popr., Kraków 2012.
- Strauß B., *Wzbieraj ca pie kozć*, przeć K. Polecho ski, w: J. Jabćowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 roku*, Pozna 2008.
- Walser M., *Deutsche Sorgen*, §Der Spiegelö 1993, nr 26.
- Walser M., *Do wiadczenia podczas pracy nad sćowem na niedziel (Erfahrungen beim Verfassen einer Sonntagsrede)*, przeć J. Jabćowska i A. Pećca w: J. Jabćowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 roku*, Pozna 2008.
- Walser M., *Mówi o Niemczech. Sprawozdanie*, przeć J. Jabćowska i M. Saryusz-Wolska, w: J. Jabćowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 roku*, Pozna 2008.
- Weizsäcker R. von, *8 maja 1945 ó czterdzie ci lat pó niej*, w: J. Jabćowska, L. yli ski (red.), *O kondycji Niemiec. To samo niemiecka w debatach intelektualistów po 1945 roku*, Pozna 2008.
- Wiegel G., Klotz J. (Hg.), *Geistige Brandstiftung: Die neue Sprache der Berliner Republik*, Berlin 2001.
- Wiegel G., Klotz J. (Hg.), *Geistige Brandstiftung?: Die Walser-Bubis-Debatte*, Köln 1999.

Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Motywacje Polaków migruj cych do Berlina latach 1980-2011

Wywiady z polskimi migrantami przeprowadzone w Berlinie w latach 2009-2012 przez autork artykuć.

Blumberg-Stankiewicz K., *Migranten aus Polen. Die Folgen der Aussiedlerkategorisierung im Schatten der deutschen Einwanderungs- und Integrationspolitik*, Saarbrücken 2007.

Bourdieu P., Wacquant L., *Zaproszenie do socjologii refleksyjnej*, Warszawa 2001.

- Buchowski M., *To samo Europejczyków, jedno i podział* w: J. Mucha, W. Olszewski (red.), *Dylematy to samo ci europejskich pod koniec drugiego tysiąclecia*, Toru 1997.
- Danecka M., Kaska A., *Migracje a rynek pracy*, w: M. Jarosz (red.), *Polacy równi i równiejsi*, Warszawa 2010.
- Führ W., *Berliner Mauer und innendeutsche Grenze*, Petersberg 2010.
- Giza-Poleszczuk A., Rychard A., Marody M., *Strategie i system. Polacy w obliczu zmiany społecznej*, Warszawa 2000.
- Górny A., Stola D., *Akumulacja i wykorzystanie migracyjnego kapitału społecznego*, w: *Ludzie na hułtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*, Warszawa 2001.
- Górski J., Tymochowicz D., *Polska emigracja i Polonia w Republice Federalnej Niemiec i Berlinie Zachodnim*, Warszawa 1990.
- Grabowska-Lusińska I., Okólski M., *Emigracja ostatnia?*, Warszawa 2009.
- Janowska H., *Emigracja z Polski w latach 1918-1939*, w: A. Pilch (red.), *Emigracja z ziem polskich w czasach nowożytnych i najnowszych*, Warszawa 1984.
- Kaczmarczyk P., *Polski Berlin? Uwagi na temat najnowszych Migracji Polaków do stolicy Niemiec*, w: E. Jadwińska, M. Okólski (red.), *Ludzie na hułtawce. Migracje między peryferiami Polski i Zachodu*, Warszawa 2001.
- Kapiszewski A., *Psychologiczne aspekty emigracji i asymilacji*, w: H. Kubiak, A. Paluch (red.), *Założenia teorii asymilacji*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1980.
- Kawczyńska-Butrym Z., *Migracje. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2009.
- Kozłowski J., *Polacy na ziemiach niemieckich w XIX w. (do 1870 r.)*, *Przebieg Zachodni* 1988, nr 1.
- Lee E., *Teoria migracji*, *Przebieg Zagranicznej Literatury Geograficznej* 1972, nr 3-4.
- Lesiuk W., Trzcielińska-Polus A., *Wokół definicji przedmiotu badań*, w: A. Wolff-Powłaska, E. Schulz (red.), *By Polakiem w Niemczech*, Poznań 2000.
- Liman S., *Polacy w Niemczech po II wojnie światowej*, w: B. Szydłowska-Ceglowska (red.), *Polonia w Europie*, Poznań 1992.
- Marek E., *Praca Polaków w Niemczech. Półtora wieku emigracji zarobkowej*, Warszawa 2008.
- Mazan K., *Wpływ czynników ekonomicznych i politycznych na zmiany tendencji wyjazdowych mniejszości niemieckiej i ludności Ziemi Odzyskanych z Polski do Niemieckiej Republiki Federalnej. Lata 1958-1963*, *Przebieg Polonijny* 2006, R. XXXII, z. 4.
- Miera F., *Polski Berlin. Migration aus Polen nach Berlin*, Münster 2007.

- Miera F. *Transnationalisierung sozialer Räume? Migration aus Polen nach Berlin in den 80er und 90er Jahren*, w: Ch. Pallaske (Hg.), *Die Migration aus Polen nach Deutschland. Zu Geschichte und Gegenwart eines europäischen Migrationssystems*, Baden-Baden 2001.
- Pallaske Ch., *Langfristige Zuwanderungen aus Polen in die Bundesrepublik Deutschland in der 1980er Jahren*, w: B. Kerski, K. Ruchniewicz (Hg.), *Polnische Einwanderung. Zur Geschichte und Gegenwart der Polen in Deutschland*, Osnabrück 2011.
- Prasza-Ćwicz D., *Polacy w Berlinie. Strumienie migracyjne i społeczno ci imigranckie. Przegl d bada* , Kraków 2010.
- Pries L., *Die Transnationalisierung der sozialen Welt*, Frankfurt am Main 2008.
- Schmidt J., *Nowe to samo ci w czasach transformacji europejskich. Imigranci z Polski w Niemczech*, Pozna 2009.
- Rose K., *Wspomnienia berli skie*, Warszawa 1932.
- Rott W., *Wyspa. Dzieje Berlina Zachodniego 1948-1990*, Warszawa 2011.
- Sakson A., *Migracje ó fenomen XX i XXI w.* šPrzegl d Zachodniö 2008, nr 2.
- Stola D., *Kraj bez wyj cia? Migracje z Polski 1949-1989*, Warszawa 2010.
- Trzecieli ska-Polus A., *šWysiedle cyö z Polski w Republice Federalnej Niemiec*, Opole 1997.
- Wajda K., *Wymiana siły roboczej mi dzy ziemiami polskimi a Niemcami w drugiej poćowie XIX w. i na pocz tku XX w.*, w: C. Bobi ska, (red.), *Mechanizmy polskich migracji zarobkowych* Warszawa 1976.
- Wrzesi ski W., *Na swoim i w ród obcych. Z ycia Polaków w Niemczech mi dzywojennych*, Katowice 1976.

ródł internetowe:

Chronik der Mauer, <http://www.chronik-der-mauer.de/> (17.09.2015 r.).

šNiemcy to wielki ale trudny rynek pracyö, 29.05.2013, <http://www.pracaizycie.pl/artykuly/praca-za-granica/niemcy-to-wielki-ale-trudny-rynek-pracy/>, (09.11.2015 r.).

šOd czterech lat Polacy wybieraj niemiecki rynek pracyö, <http://www.workservice.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/Ekspert-HR-komentuje/Od-4-lat-Polacy-wybijaja-niemiecki-rynek-pracy> (09.11.2015).

šRynek otwarty ale niedost pnyö, šForbesö, Internet 02.08 2011, <http://www.forbes.pl/artykuly/-sekcje/Wydarzenia/rynek-otwarty--ale-niedostepny,17754> (09.11.2015).

elazowska-M ller M. P., *Interakcje, Leksykon komunikowania polsko-niemieckiego, hasło migracje*, <http://www.polska-niemcy-interakcje.pl/articles/show/46>, (31.08.2015).